

Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej ekonomiky
v roku 2020 a v 1. štvrtroku 2021
(2. aktualizovaná a rozšírená verzia: november 2020)

Ján Haluška
Branislav Pristáč

**Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej ekonomiky
v roku 2020 a v 1. štvrtroku 2021
(2. aktualizovaná a rozšírená verzia: november 2020)**

**Ján Haluška
Branislav Pristáč**

Abstrakt

Dokument obsahuje výsledky krátkodobej predikcie vývoja slovenskej ekonomiky v roku 2020 a v 1. štvrťroku 2021 (2. aktualizovaná verzia: november 2020).

Copyright © INFOSTAT, Inštitút informatiky a štatistiky

Obsah tohto dokumentu je chránený autorským zákonom. Nemožno ho bez súhlasu autorov používať, meniť alebo z neho odstrániť informácie o správe práv k nemu.

ISSN 2454-0773

OBSAH

1 ÚVOD	5
2 HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT	5
3 ZAHRANIČNÝ OBCHOD - SALDO OBCHODNEJ BILANCIE	10
4 SPOTREBITEĽSKÉ CENY	12
5 ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V HOSPODÁRSTVE.....	15
6 NOMINÁLNA A REÁLNA MZDA V HOSPODÁRSTVE	17
7 PRÍLOHA	20

Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej ekonomiky v roku 2020 a v 1. štvrťroku 2021 (2. aktualizovaná a rozšírená verzia: november 2020)

Ján Haluška, Branislav Pristáč
INFOSTAT Bratislava

1 ÚVOD

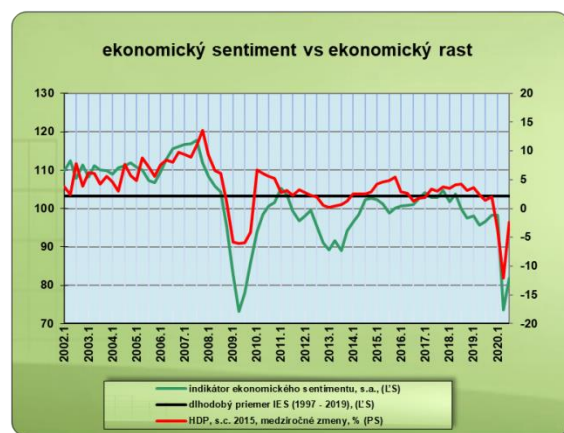
V predloženom dokumente sú prezentované a interpretované výsledky 2. aktualizácie krátkodobej predikcie vývoja základných makroekonomických ukazovateľov z reálneho sektora slovenskej ekonomiky v roku 2020, ktoré sú rozšírené o odhad ich vývoja v 1. štvrťroku 2021 (tabuľka a obr. 9 až 14 v Prílohe). Prezentované odhady zohľadňujú ich skutočný vývoj v 1.-3. štvrťroku 2020, ktorý vyplýva z údajov po ich revízii v októbri 2020. Prihliadajú tiež na vývoj spotrebiteľských cien v januári až októbri 2020, na výsledky konjunkturálnych a spotrebiteľských prieskumov (KSP) v januári až novembri 2020, ako aj na aktuálne prognózy vývoja v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí, teda v eurozóne, Nemecku a Českej republike, čo sú naši hlavní obchodní partneri. Z nich vyplýva, že vplyvom pozitívneho vývoja v 3. štvrťroku tohto roka by mal byť prepád vonkajšieho dopytu v tomto roku ešte miernejší ako sa javilo pred tromi mesiacmi, pričom v budúcom roku by sa mal rast vonkajšieho dopytu obnoviť¹.

¹ Podľa *Consensus Forecasts* (CF) z novembra 2020 by mal reálny HDP v eurozóne klesnúť oproti roku 2019 o 7,3%, v Nemecku o 5,5%. Podľa *Eastern Europe Consensus Forecasts* (EECF) z novembra 2020 by mal HDP v Českej republike (ČR) zaznamenať v roku 2020 pokles o 7,0%. Inflácia v eurozóne by mala v roku 2020 dosiahnuť 0,3%, v Nemecku 1,5%, v ČR 3,2%. V roku 2021 by mal reálny HDP v eurozóne vzrásť o 4,7%, v Nemecku o 3,8%, v ČR o 3,5%.

2 HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT

Kolaps domácej ekonomickej klímy spôsobený pandémiou COVID-19 kulminoval v júni tohto roka, kedy sa indikátor ekonomického sentimentu (IES) prepadol až na nové historické minimum (64,8). Od júla sa hodnota IES začala zvyšovať, pričom v septembri dosiahla 87,7. Priemerná hodnota IES odvodená zo sezónne očistených mesačných údajov v dôsledku toho stúpila zo 73,6 v 2. štvrťroku 2020 na 81,9 v 3. štvrťroku 2020 (obr. 1). Hoci sa stav domácej ekonomickej klímy oproti 2. štvrťroku tohto roka zlepšil, zostal veľmi hlboko pod úrovňou, ktorú vyjadruje dlhodobý priemer IES (103,3 za roky 1997-2019).

Obr. 1

Zdroj: ŠÚ SR

K zlepšeniu stavu domácej ekonomickej klímy v 3. štvrťroku tohto roka došlo vďaka uvoľneniu obmedzení, ktoré vláda zaviedla v súvislosti s globálnou pandémiou. Ide však o zlepšenie veľmi krehké, pretože dôvera ekonomických subjektov vzrástla iba v priemysle a v odvetví služieb, teda v odvetviach, v ktorých sa úroveň dôvery prepadla v 2. štvrťroku 2020 relatívne

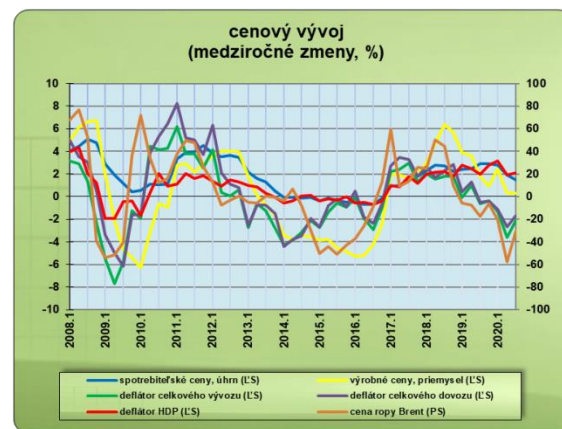
najviac. Dôvera v stavebníctve, obchode, ale aj dôvera spotrebiteľov zaznamenali pokles aj v 3. štvrtroku tohto roka. A hoci bol relatívne menší ako v 2. štvrtroku 2020, úroveň dôvery v stavebníctve, obchode a dôvery spotrebiteľov klesla voči úrovni ich dlhodobých priemerov ešte hlbšie ako v 2. štvrtroku 2020².

Zlepšenie stavu domácej ekonomickej klímy (akokoľvek veľmi krehké) vytvorilo predpoklady k tomu, aby sa prepád výkonnosti hospodárstva neprehlboval. Pozitívny účinok lepšieho stavu klímy na výkonnosť hospodárstva však bol omnoho výraznejší ako sa všeobecne očakávalo. Tvorbou reálneho HDP sa totiž v 3. štvrtroku tohto roka na medziročnej báze znížila len o 2,4%, na medzikvartálnej báze naopak stúpala až o 11,6% (oproti 2. štvrtroku 2020 podľa sezónne očistených údajov ŠÚ SR)³. Prepád tvorby reálneho HDP sa tým na medziročnej báze zmiernil zo 7,9% v 1. polroku 2020 na 6,0% v 1.-3. štvrtroku 2020 (vždy v priemere).

Rast úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve (meraný deflátorom HDP) sa vplyvom prepádu výkonnosti hospodárstva spomalil. Zatiaľ čo v 1. štvrtroku 2020 sa deflátor HDP na medziročnej báze zvýšil o 3,1%, v 2. a 3. štvrtroku tohto roka jeho rast osciloval veľmi tesne okolo 2,0% (obr. 2). Rast úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve prispieva k tomu, že prepád tvorby HDP v bežných cenách je miernejší ako v stálych cenách. Nominálny HDP bol v 3. štvrtroku tohto roka na medziročnej báze nižší o 0,3%, vďaka čomu sa prepád jeho

tvorby zmiernil z 5,5% v 1. polroku 2020 na 3,8% v 1.-3. štvrtroku 2020 (vždy v priemere). Kumulatívne za 1.-3. štvrtrok 2020 dosiahol nominálny HDP 67,0236 mld. €.

Obr. 2

Zdroj: ŠÚ SR

Dynamika rastu úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve sa primárne spomaľuje vplyvom poklesu cien vo vonkajšom ekonomickom prostredí, ktorý pokračoval aj v 3. štvrtroku tohto roka a trvá už viac ako rok (od 3. štvrtroka 2019). Deflátor dovozu tovarov a služieb klesol o 1,7%, teda zhruba rovnako ako v 1. polroku 2020⁴. Jeho pokles viedol k ďalšiemu útlmu dynamiky rastu cien v domácom prostredí - dynamika rastu deflátoru celkovej produkcie v hospodárstve sa spomalila z 2,3% v 1. polroku 2020 (v priemere) na 0,6% v 3. štvrtroku tohto roka, čo v konečnom dôsledku spomalilo aj dynamiku rastu cien na spotrebiteľskom trhu (viac v časti *Spotrebiteľské ceny*). Napriek tomu, že deflátor celkovej

² Vývoj IES a všetkých piatich zložiek jeho štruktúry na mesačnej báze, teda indikátorov dôvery v priemysle, stavebníctve, obchode, službách a indikátora dôvery spotreby spotrebiteľov, je v podobe konjunkturálnych sáld zobrazený na obr. 1 až 6 v Prílohe.

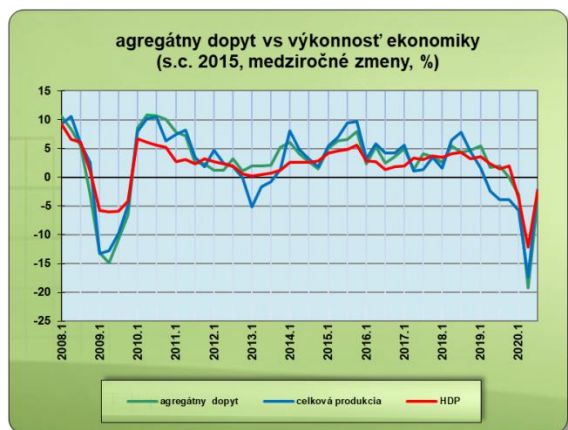
³ Pripomínáme, že v 2. štvrtroku 2020 sa výkonnosť hospodárstva prepádla o 8,3% (oproti 1. štvrtroku 2020 podľa sezónne očistených údajov ŠÚ SR).

⁴ Pokles deflátoru dovozu tovarov a služieb súvisí aj s nízkou cenou ropy *Brent* na svetovom trhu. Jej cena totiž v 3. štvrtroku tohto roka dosiahla cca 43 USD/barel, čo znamená, že na medziročnej báze bola nižšia zhruba o 30% (vždy v priemere). Americký úrad EIA (*Energy Information Administration*) očakáva, že kvôli stále vysokým globálnym zásobám ropy by sa jej cena mala do konca tohto roku udržať blízko 40 USD/barel. Počas 1. polroka 2021 by mohla vzrásť k úrovni 48 USD/barel.

produkcie na medziročnej báze rastie, pokles cien vývozu pokračoval a trvá už tiež viac ako rok (od 3. štvrťroka 2019). Deflátor vývozu tovarov a služieb klesol v 3. štvrťroku tohto roka o 2,1%, teda výraznejšie ako deflátor dovozu tovarov a služieb.

K výraznému zmierneniu prepadu výkonnosti hospodárstva došlo vplyvom agregátneho dopytu, ktorého prepad sa zmiernil z 11,2% v 1. polroku 2020 (v priemere) na 4,1% v 3. štvrťroku tohto roka. V rozhodujúcej miere to súviselo s oživením rastu vonkajšieho dopytu, čiastočne však prispel aj domáci efektívny dopyt ako celok (bez vplyvu zmeny stavu zásob), pretože jeho pokles sa zmiernil. Prepád tvorby domácich zdrojov, t.j. objemu celkovej produkcie v hospodárstve sa tým zmiernil z 15,8% v 1. polroku 2020 (v priemere) na 2,2% v 3. štvrťroku tohto roka (obr. 3).

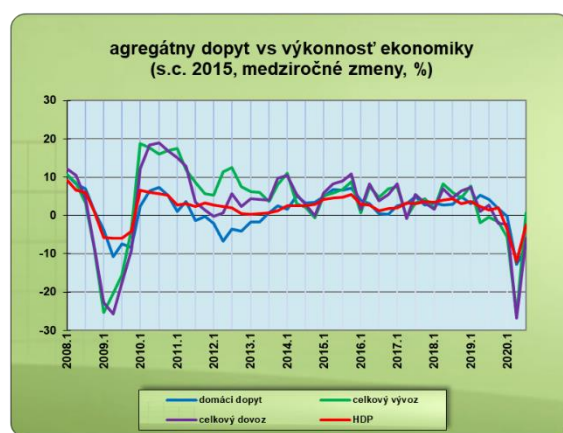
Obr. 3

Zdroj: ŠÚ SR

Oživenie rastu vonkajšieho dopytu vyplýva z objemu vývozu tovarov a služieb, ktorý po prepade o 15,8% v 1. polroku 2020 (v priemere), zaznamenal v 3. štvrťroku tohto roka mierny rast o 0,7% (obr. 4). Prispel k tomu vzostup dopytu tak z krajín EÚ, ako aj z krajín mimo nej (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*). Pokles celkového vývozu sa zastavil po viac ako roku, pretože trval od 2. štvrťroka 2019.

Obr. 4

Zdroj: ŠÚ SR

Keďže agregálny dopyt klesol v 3. štvrťroku tohto roka relatívne viac ako tvorba domácich zdrojov vyjadrená objemom celkovej produkcie (o 4,1%, resp. o 2,2%), dopyt po zdrojoch zo zahraničia, potrebných na úplné pokrytie vecnej skladby agregátneho dopytu, zostal v útlme (obr. 4). Objem dovozu tovarov a služieb, ktorý sa v 1. polroku 2020 prepadol o 14,5% (v priemere), bol v 3. štvrťroku tohto roka nižší o 6,0%. Znížil sa dovoz pre medzispotrebu aj dovoz pre konečnú spotrebu, ale ich pokles sa oproti 2. štvrťroku 2020 zmiernil (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*). Časť zdrojov (domácich alebo z dovozu) zostala v zásobách, pretože stav zásob v bežných cenách sa v 3. štvrťroku tohto roka medziročne zvýšil cca o 135 mil. € (0,6% HDP v bežných cenách).

Domáci dopyt ako celok klesol aj v 3. štvrťroku tohto roka. Na medziročnej báze bol nižší o 8,2%, avšak domáci efektívny dopyt, ktorý nezohľadňuje vplyv zmeny stavu zásob, sa znížil len o 1,3%, teda menej ako v 1. polroku 2020, kedy zaznamenal pokles o 4,1% (v priemere) (obr. 5). Zatiaľ čo v 2. štvrťroku 2020 všetky tri hlavné zložky jeho štruktúry poklesli, v 3. štvrťroku tohto roka sa vyvíjali rozdielne. Konečná spotreba domácnosti (KSD; spotrebiteľský dopyt) totiž mierne vzrástla, konečná spotreba

verejnej správy (KSVS; dopyt verejného sektora) viac-menej stagnovala a tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK; investičný dopyt) v súlade s očakávaním poklesla.

Obr. 5

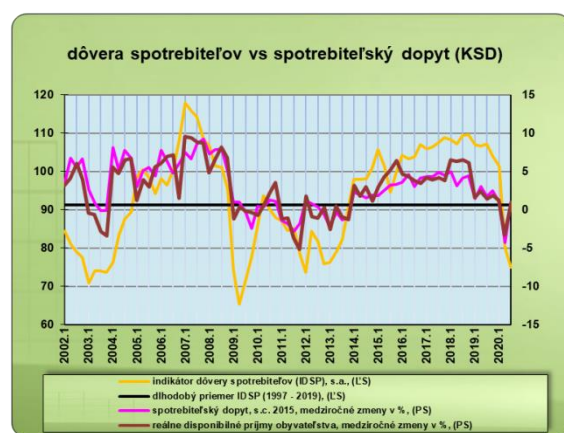

Zdroj: ŠÚ SR

Konečná spotreba domácností, ktorá v 2. štvrťroku 2020 na medziročnej báze klesla o 4,2%, zaznamenala v 3. štvrťroku tohto roka rast o 1,0%. Oživenie rastu spotrebiteľského dopytu je prekvapením najmä v kontexte dôvery spotrebiteľov, ktorá v 3. štvrťroku klesla hlbšie ako v 2. štvrťroku tohto roka (obr. 6). Možno však predpokladať, že prekvapivo rýchle oživenie spotrebiteľského dopytu vyjadruje určitú korekciu spotrebiteľského správania z 2. štvrťroku 2020, v ktorom miera hrubých úspor obyvateľstva na medziročnej báze výrazne vzrástla (až o 2,5 p. b.) a dosiahla 10,4%. V 3. štvrťroku tohto roka táto miera na medziročnej báze síce tiež vzrástla, ale len minimálne (o 0,1 p. b.) a dosiahla 10,1%⁵.

⁵ Sklon obyvateľstva k úsporám má teda tendenciu narastať. Z údajov NBS vyplýva, že rast vkladov obyvateľstva, ktorý je od začiatku tohto roka stabilný a predstavuje cca 7%, je sprevádzaný prehlbujúcim sa poklesom spotrebiteľských úverov obyvateľstva. Kým v 1. štvrťroku 2020 tieto úvery medziročne poklesli o 0,9%, v 3. štvrťroku tohto roka o 5,8% (vždy v priemere).

Obr. 6

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Reálne disponibilné príjmy obyvateľstva, čo je hlavný zdroj financovania spotrebiteľského dopytu, vzrástli v 3. štvrťroku tohto roka o 1,0%, teda úplne rovnako ako objem KSD. Ich rast sa spomalil, primárne kvôli výraznému spomaleniu rastu bežných príjmov domácností. V širšom kontexte to súvisí s poklesom celkovej zamestnanosti a relatívne nízkym rastom priemernej mesačnej nominálnej mzdy v hospodárstve v 3. štvrťroku tohto roka (viac v častiach *Zamestnanosť a nezamestnanosť v hospodárstve, resp. Nominálna a reálna mzda v hospodárstve*). Inflácia, ktorá aj v 3. štvrťroku tohto roka poklesla, spomalenie rastu reálnych disponibilných príjmov obyvateľstva tlmila (viac v časti *Spotrebiteľské ceny*).

Pokles dopytu verejného sektora v 2. štvrťroku 2020 bol len prechodný, pretože v 3. štvrťroku tohto roka sa rast dopytu tohto sektora obnovil. Produkcia verejného sektora v bežných cenách totiž po poklese o 2,2% v 2. štvrťroku 2020 vzrástla v 3. štvrťroku tohto roka o 4,5%. Prispela k tomu len hrubá pridaná hodnota, ktorá v bežných cenách vzrástla o 6,4%, pretože medzispotreba v tomto sektore sa dva štvrťroky po sebe (v 2. a 3. štvrťroku tohto roka) na medziročnej báze prakticky nezmenila. Obnovenie rastu hrubej pridanej hodnoty súviselo

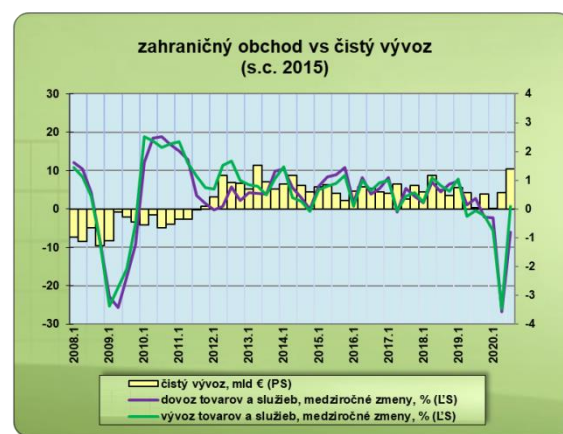
v rozhodujúcej miere s rastom odmien zamestnancov vo verejnom sektore o 8,4%, zatiaľ čo spotreba fixného kapitálu vzrástla len o 0,6%⁶. Obnovenie rastu dopytu verejného sektora malo dopad aj na KSVS v bežných cenách, ktorá po poklese o 4,4% v 2. štvrtroku 2020 stúpila v 3. štvrtroku tohto roka o 6,6%. Ide však o dôsledok vysokej dynamiky rastu deflátoru KSVS takmer o 7%, pretože KSVS v stálych cenách sa v 3. štvrtroku tohto roka na medziročnej báze prakticky nezmenila.

Investičný dopyt bol stavom domácej ekonomickej klímy výrazne utlmený aj v 3. štvrtroku tohto roka, ale hĺbka jeho poklesu sa čiastočne zmiernila. Kým v 1. polroku 2020 sa prepadol o 11,3% (v priemere), v 3. štvrtroku tohto roka klesol o 8,2%. Pokles investičného dopytu pokračoval v oblasti strojov a zariadení aj v oblasti budov a stavieb. Objem THFK v oblasti strojov a zariadení sa v 3. štvrtroku tohto roka znížil o 13,5%, v oblasti budov a stavieb o 4,2%. Zo sektorovej štruktúry THFK v bežných cenách vyplýva, že pokles investičného dopytu v 3. štvrtroku tohto roka už nebol plošný. Vo verejnej správe a v sektore domácností totiž THFK v nominálnom vyjadrení stúpila (o 9,5%, resp. o 3,3%), v nefinančných a finančných korporáciách však zaznamenala dvojciferný pokles aj v 3. štvrtroku tohto roka (o 14,7%, resp. o 31,9%).

Výkonnosť hospodárstva (meraná tvorbou reálneho HDP) poklesla v 3. štvrtroku tohto roka omnoho menej ako domáci dopyt (o 2,4%, resp. o 8,2%). V dôsledku toho možno konštatovať, že čistý vývoz pokles výkonnosti hospodárstva výrazne tlmil (obr. 7). Model, ktorý generoval

výkonnosť hospodárstva v 3. štvrtroku tohto roka sa teda zmenil, pretože vplyv čistého vývozu na výkonnosť hospodárstva bol v 2. štvrtroku 2020 viac-menej neutrálny. Zmena modelu súvisí v širšom kontexte hlavne s tým, že obchodná bilancia dosiahla v 3. štvrtroku tohto roka až prekvapivo vysoký prebytok (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*).

Obr. 7

Zdroj: ŠÚ SR

Odhad výkonnosti hospodárstva v roku 2020 je založený na predpoklade, že prebiehajúca druhá vlna pandémie epidemiologickú situáciu a tým ani podmienky pre chod hospodárstva v horizonte krátkodobej predikcie výraznejšie neskomplicuje. V tom prípade možno očakávať, že model, ktorý generoval jeho výkonnosť v 3. štvrtroku 2020 sa vo 4. štvrtroku tohto roka nezmení. Domáci dopyt ako celok by teda mal na medziročnej báze klesnúť aj vo 4. štvrtroku tohto roka a čistý vývoz by mal byť faktorom, ktorý bude vplyv domáceho dopytu na pokles výkonnosti hospodárstva tmiť.

Domáci dopyt ako celok by mal klesnúť najmä kvôli investičnému dopytu. Jeho pokles bude zrejme hlboký aj vo 4. štvrtroku tohto roka, a preto by mal prevážiť vplyv mierneho oživenia rastu spotrebiteľského dopytu a dopytu verejného sektora, ktoré v závere roka

⁶ Odmeny zamestnancov vo verejnom sektore vzrástli najmä vplyvom miezd a platov zamestnancov vo verejnom sektore, ktoré po poklese o 7,8% v 2. štvrtroku 2020 vzrástli v 3. štvrtroku tohto roka o 8,9%.

nemožno vylúčiť. Tlmiaci vplyv čistého vývozu na pokles výkonnosti hospodárstva by však mal byť vo 4. štvrťroku tohto roka omnoho slabší ako v 3. štvrťroku 2020, viac-menej marginálny. Obchodná bilancia síce dosiahne prebytok s veľkou pravdepodobnosťou aj vo 4. štvrťroku tohto roka, ktorý by však na medziročnej báze nemal vzrásť tak výrazne ako v 3. štvrťroku 2020. Preto by mal byť pokles výkonnosti hospodárstva vo 4. štvrťroku tohto roka hlbší ako v 3. štvrťroku 2020⁷.

Na základe uvedených predpokladov by mal agregátny dopyt klesnúť v roku 2020 o 7,4%, pričom tvorba reálneho HDP by sa mala oproti roku 2019 znížiť o 6,0% (vždy v priemere). Keďže vplyvom poklesu výkonnosti by sa dynamika rastu úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve mala spomaliť z 2,5% v roku 2019 na 2,2% v roku 2020, tvorba nominálneho HDP v roku 2020 by mala poklesnúť o 3,8% (v priemere). V tom prípade by nominálny HDP dosiahol zhruba 90,285 mld. €, čo oproti roku 2019 predstavuje pokles o 3,580 mld. €. Z hľadiska úrovne tvorby reálneho HDP by výkonnosť hospodárstva v roku 2020 bola porovnateľná s jeho výkonnosťou v roku 2017.

V 1. štvrťroku 2021 by sa mal rast výkonnosti hospodárstva obnoviť, k čomu by mal prispieť domáci dopyt i čistý vývoz. Tento model rastu výkonnosti hospodárstva by mal vplyvom odhadovaného rastu agregátneho dopytu v 1. štvrťroku 2021 o 3,6% zvýšiť tvorbu reálneho HDP o 2,8%. Vzhľadom na to, že úhrnná cenová hladina v hospodárstve by mala v 1. štvrťroku 2021 vzrásť o 1,5%, nominálny HDP by sa mal zvýšiť o 4,3% a dosiahnuť 22,365 mld. €. Hospodárstvo by sa teda malo z recesie spôsobenej

globálnou pandémiou vrátiť k oživeniu rastu pozdĺž trajektórie, ktorá z hľadiska profilu pripomína tvar písmena W⁸.

Odhad rastu výkonnosti hospodárstva a vývoja úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve v horizonte krátkodobej predikcie je potrebné vnímať v kontexte viacerých, najmä negatívnych rizík. Hlavným z nich je ďalší priebeh globálnej pandémie a jej dopad na hospodársky vývoj u nás a v krajinách, ktoré sú našimi hlavnými obchodnými partnermi. Ich vplyv môže mať dopad na vývoj vonkajšieho aj domáceho dopytu (vrátane vývoja cien) v horizonte predikcie.

3 ZAHRANIČNÝ OBCHOD - SALDO OBCHODNEJ BILANCIE

Vyššie spomínané mierne zlepšenie dôvery v priemysle v 3. štvrťroku tohto roka sa primárne viaže k oživeniu rastu nových objednávok pre priemysel. Zatiaľ čo v 2. štvrťroku 2020 sa ich úroveň na medziročnej báze prepadla o vyše 30%, v 3. štvrťroku tohto roka vzrástli zhruba o 5%. Vďaka tomu došlo aj k oživeniu rastu vývozu tovarov v bežných cenách, ktorý podľa predbežných údajov stúpol v 3. štvrťroku tohto roka zhruba o 4% (obr. 8). Dosiahol 19,496 mld. € a kumulatívne za 1.-3. štvrťrok tohto roka 53,319 mld. €, čo je hodnota zhruba o 10% nižšia ako za rovnaké obdobie minulého roka.

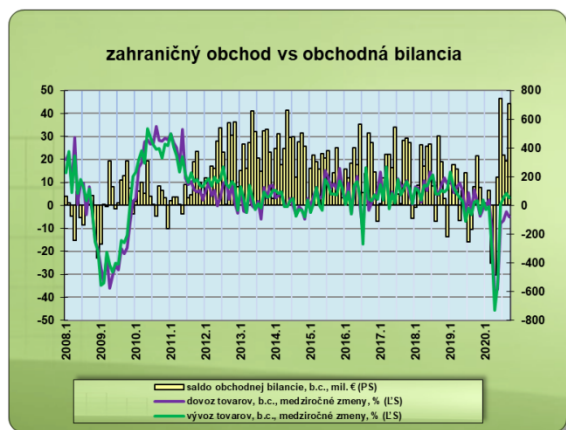
Rast vývozu tovarov bol v 3. štvrťroku tohto roka síce relatívne nízky, ale oproti 2. štvrťroku 2020 podľa sezónne očistených údajov ŠÚ SR stúpol o vyše 40%. K oživeniu jeho rastu však došlo len vďaka zosilneniu vonkajšieho dopytu po nových osobných automobiloch. Vývoz tovarov očistený o vplyv ich vývozu totiž

⁷ V novembri IES po štvormesačnom raste klesol. Dôvera sa výrazne znížila v službách, mierne v obchode a u spotrebiteľov. V priemysle a stavebníctve dôvera naopak mierne vzrástla.

⁸ Trajektória, pozdĺž ktorej sa hospodárstvo vrátilo z recesie v roku 2009 (spôsobenej globálnou hospodárskou a finančnou krízou) k oživeniu rastu mala z hľadiska profilu tvar písmena U (obr. 1).

poklesol aj v 3. štvrtroku tohto roka (zhruba o 4%), teda omnoho menej ako v 1. polroku 2020 (o viac ako 15% v priemere).

Obr. 8

Zdroj: ŠÚ SR

Dovoz tovarov v bežných cenách zaznamenal pokles aj v 3. štvrtroku tohto roka. Podľa predbežných údajov klesol zhruba o 5%, čo dobre korešponduje s tým, že viac-menej rovnaký pokles zaznamenal v 3. štvrtroku tohto roka aj agregátny dopyt, a preto na pokrytie jeho vecnej skladby stačilo doviest menej zdrojov zo zahraničia. Pokles dovozu tovarov bol zároveň až rádovo nižší ako v 1. polroku 2020, kedy sa prepadol o vyše 15% (v priemere). Na druhej strane, podľa sezónne očistených údajov ŠÚ SR dovoz tovarov v bežných cenách stúpol oproti 2. štvrtroku 2020 zhruba o 30%⁹. Dovoz tovarov dosiahol v 3. štvrtroku tohto roka 18,126 mld. € a kumulatívne za 1.-3. štvrtrok tohto roka 51,783 mld. €, čo je hodnota zhruba o 12% menej nižšia ako za rovnaké obdobie minulého roka.

Hodnoty vývozu a dovozu tovarov v bežných cenách uvedené vyššie boli ovplyvnené tiež cenami vývozu a cenami dovozu, ktoré aj v 3. štvrtroku tohto roka

poklesli. Vyplýva to z poklesu deflátoru celkového vývozu aj deflátoru celkového dovozu (pozri časť *Hrubý domáci produkt*).

Na základe predbežných údajov o komoditnej štruktúre vývozu tovarov v bežných cenách možno konštatovať, že oživenie rastu vonkajšieho dopytu - po jeho plošnom prepade v 2. štvrtroku 2020 - nebolo ani zďaleka plošné. Týkalo sa prakticky len dopravných prostriedkov a v rámci nich najmä nových osobných automobilov. Vývoz nových osobných automobilov, ktorý sa v 1. a 2. štvrtroku 2020 na medzioročnej báze prepadol cca o 10%, resp. o vyše 33%, totiž v 3. štvrtroku tohto roka vzrástol o vyše 30%. Na druhej strane, vývoz surovín a vývoz uhľovodíkových palív v bežných cenách zaznamenali aj v 3. štvrtroku tohto roka hlboké prepady (o vyše 10%, resp. o vyše 30%).

Z predbežných údajov o komoditnej štruktúre dovozu tovarov vyplýva, že pokračujúci pokles agregátneho dopytu tlmil dovoz tovarov aj v 3. štvrtroku tohto roka takmer plošne. Veľmi mierne totiž vzrástol len dovoz dopravných prostriedkov (o 1,5%), avšak s výnimkou dovozu osobných automobilov, ktorý aj v 3. štvrtroku tohto roka poklesol (o vyše 7%). Ďalší dovoz pre konečnú spotrebu (spotrebný tovar a potraviny) sa v 3. štvrtroku tohto roka čiastočne zotavil, pretože jeho pokles na medzioročnej báze sa zastavil. Na druhej strane, dovoz pre medzis potrebu, ako aj dovoz investičných zariadení zaznamenali pokles, ale čiastočne miernejší ako v 1. polroku 2020.

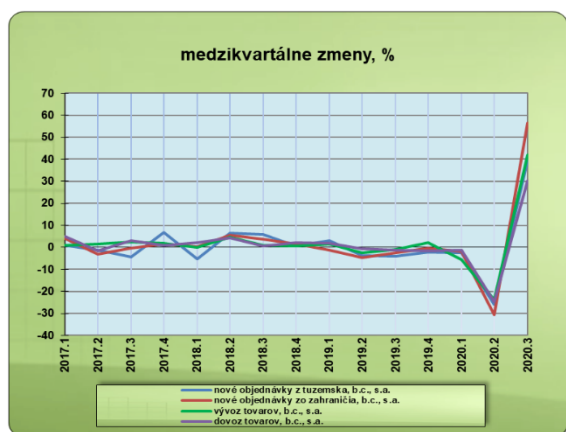
Obchodná bilancia skončila vďaka rastu vývozu tovarov a poklesu dovozu tovarov v bežných cenách v 3. štvrtroku tohto roka s vysokým prebytkom. Podľa predbežných údajov dosiahol cca 1,369 mld. €, čo je na štvrtročnej báze jej najvyšší prebytok za posledných šesť rokov (od 2. štvrtroka 2014). Prebytok obchodnej bilancie bol

⁹ Podľa údajov NBS zostal vývoz aj dovoz služieb v bežných cenách v hlbokom útlme aj v 3. štvrtroku tohto roka, pretože každý z nich zaznamenal tak ako v 2. štvrtroku 2020 dvojciferný pokles.

teda vyšší ako sme predpokladali pred tromi mesiacmi. Vznikol najmä vďaka štrukturálnemu prebytku v obchode s osobnými automobilmi, ktorý podľa predbežných údajov dosiahol v 3. štvrťroku tohto roka 5,106 mld. €, čo je jeho nové historické maximum. V kumulatívnej podobe za 1.-3. štvrťrok 2020 dosiahla obchodná bilancia prebytok 1,535 mld. € (2,3% HDP v bežných cenách), ktorý je viac ako dvakrát vyšší ako dosiahla za rovnaké obdobie minulého roka.

Východiskom pre odhad vývoja vývozu a dovozu tovarov v bežných cenách v horizonte krátkodobej predikcie bol jednak ich skutočný vývoj v 1.-3. štvrťroku tohto roka, ako aj vývoj nových objednávok pre priemysel zo zahraničia a tuzemska v ich sezónne očistenej podobe v 3. štvrťroku tohto roka. V tejto súvislosti je podstatné najmä to, že relatívny nárast sezónne očistených nových objednávok zo zahraničia a tuzemska v 3. štvrťroku tohto roka (oproti 2. štvrťroku 2020) bol výrazne väčší ako ich relatívny pokles v 2. štvrťroku 2020 (oproti 1. štvrťroku 2020). Zatiaľ čo nové objednávky zo zahraničia stúpili oproti 2. štvrťroku 2020 o vyše 56%, nové objednávky z tuzemska vzrástli takmer o 40% (obr. 9).

Obr. 9

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Uvedený vývoj nových objednávok nasvedčuje tomu, že medzera medzi vývozom a dovozom tovarov, ktorá vznikla v 3. štvrťroku tohto roka, vo 4. štvrťroku tohto roka zrejme nezanikne. Pravdepodobne sa však zmenší. Inak povedané, prebytok obchodnej bilancie by mal byť menší ako v 3. štvrťroku tohto roka. Odhadujeme, že obchodná bilancia dosiahne vo 4. štvrťroku tohto roka prebytok zhruba 911 mil. €, v dôsledku čoho by jej prebytok v tomto roku činil cca 2,4 mld. € (cca 2,7% z odhadu HDP v bežných cenách). Bol by to prebytok viac ako dvakrát väčší ako obchodná bilancia dosiahla v roku 2019. Zároveň očakávame, že obchodná bilancia si zachová prebytkový charakter aj v 1. štvrťroku 2021.

Odhad vývoja obchodnej bilancie v horizonte krátkodobej predikcie uvedený vyššie je potrebné vnímať v kontexte viacerých, najmä negatívnych rizík. Hlavným z nich je ďalší priebeh globálnej pandémie a jej dopad na hospodársky vývoj u nás a v krajinách, ktoré sú našimi hlavnými obchodnými partnermi. Ďalšie významné negatívne riziko súvisí s tým, že vyjednávanie o tzv. brexitovej dohode nie sú ukončené, a preto je otázne, ako budú vzťahy EÚ a Veľkej Británie vyzeráť od 1. januára 2021 z EÚ. Za obojstranné riziko možno považovať vývoj ceny ropy na svetovom trhu a výmenného kurzu EUR voči USD.

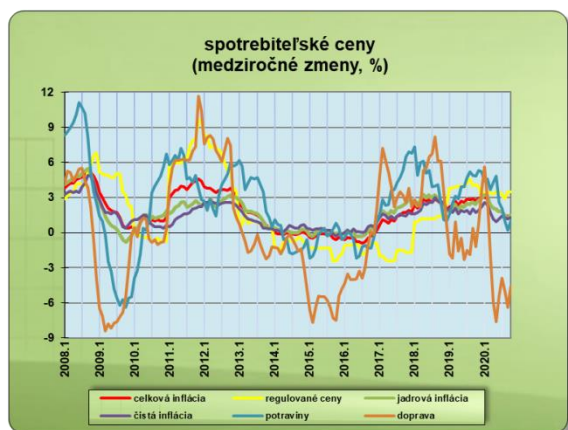
4 SPOTREBITEĽSKÉ CENY

Tlak na rast spotrebiteľských cien v 3. štvrťroku tohto roka takmer vyprchal, pretože úhrnná hladina cien na spotrebiteľskom trhu (meraná indexom CPI) vzrástla na medzimesačnej báze len v júli (o 0,1%). V auguste však poklesla (o 0,1%) a v septembri sa nezmenila, teda stagnovala, a preto v kumulatívnej podobe za júl až september nezaznamenala žiaden

rast. V rozhodujúcej miere k tomu prispelo zlacňovanie potravín (vrátane nealkoholických nápojov), ktoré na medzimesačnej báze začalo už v júni tohto roka a pokračovalo aj v júli až septembri. Od júna do septembra tým ceny potravín poklesli na medzimesačnej báze kumulatívne o 3,7% (oproti máju), zatiaľ čo počas prvých piatich mesiacov tohto roka vzrástli kumulatívne o 4,6% (oproti decembru 2019).

V dôsledku slabnúceho tlaku na rast spotrebiteľských cien sa trend poklesu celkovej inflácie, ktorý začal v marci 2020, udržal aj v priebehu 3. štvrťroka tohto roka (obr. 10). Celková inflácia klesla z 1,8% v júni na 1,4% v auguste a septembri, čo je mimochodom jej najnižšia úroveň za posledných 36 mesiacov (od júla 2017). Za prvých deväť mesiacov tohto roka dosiahla celková inflácia v priemere 2,1% a bola o 0,5 p. b. nižšia ako v rovnakom období minulého roka. Pokles celkovej inflácie súvisí najmä s poklesom jadrovej inflácie, ale v 3. štvrťroku tohto roka prispeli k poklesu celkovej inflácie aj regulované ceny.

Obr. 10

Zdroj: ŠÚ SR

Jadrová inflácia sa znížila z 2,0% v 2. štvrťroku 2020 na 1,5% v 3. štvrťroku tohto roka, pričom rast regulovaných cien sa v tom istom období spomalil z 3,4% na 3,2% (vždy v priemere). Na poklese jadrovej inflácie sa v 3. štvrťroku tohto

roka podieľali ceny komodít v takmer všetkých 12 kategóriách COICOP, okrem cien v zdravotníctve a cien hotelov. V zdravotníctve sa totiž rast cien zrýchlil z 1,6% v 1. polroku 2020 na 3,6% v 3. štvrťroku tohto roka, v prípade cien hotelov to bolo z 1,7% na 3,0% (vždy v priemere).

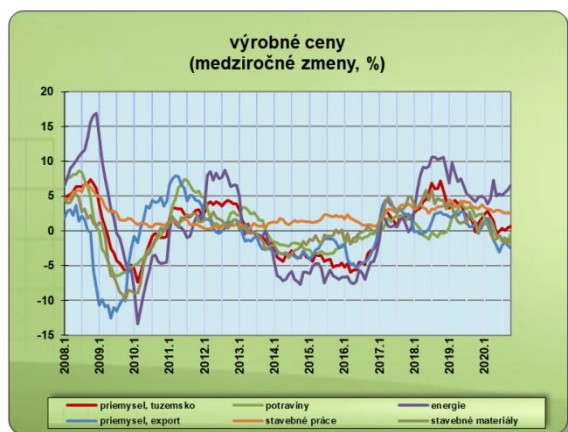
Na jadrovú infláciu mali aj v 3. štvrťroku tohto roka relatívne najsilnejší tlmiaci vplyv ceny v doprave. Kým v 2. štvrťroku 2020 boli na medziročnej báze nižšie o 6,3%, v 3. štvrťroku tohto roka klesli o 5,1% (vždy v priemere)¹⁰. Jadrovú infláciu tlmili aj ceny potravín (vrátane nealkoholických nápojov), ich vplyv však oproti 2. štvrťroku 2020 výrazne zosilnel, pretože dynamika ich rastu sa na medziročnej báze spomalila z 3,9% v 2. štvrťroku 2020 na 1,1% v 3. štvrťroku tohto roka (vždy v priemere). Čistá inflácia, ktorá vývoj cien potravín nezohľadňuje (na rozdiel od jadrovej a celkovej inflácie), mierne stúpila - z 1,1% v 2. štvrťroku 2020 na 1,3% v 3. štvrťroku tohto roka (vždy v priemere), najmä v dôsledku už spomenutého zrýchlenia rastu cien v zdravotníctve a cien hotelov.

Celková i jadrová inflácia klesá vplyvom nákladových i dopytových faktorov, ale tlmiaci vplyv nákladových faktorov bol aj v 3. štvrťroku tohto roka omnoho silnejší. Primárne sa jedná o vplyv cien dovozu, ktoré na medziročnej báze klesajú už viac ako rok. V súvislosti s tým sa rast indexu cien výrobcov v priemysle pre tuzemsko (PPI), ktorý vyjadruje súhrnný vplyv nákladových faktorov generovaný v priemysle ako celku, takmer zastavil

¹⁰ Pokles cien v doprave bol v oboch týchto štvrťrokoch spôsobený v rozhodujúcej miere zlacnením pohonných hmôt na čerpacích staniciach. Zatiaľ čo v 2. štvrťroku 2020 boli pohonné hmoty na medziročnej báze lacnejšie takmer o 20%, v 3. štvrťroku tohto roka o 13,5% (vždy v priemere). Primárne ide o dôsledok poklesu ceny ropy na svetovom trhu.

(obr. 11). Kým v 1. štvrtroku 2020 PPI na medziročnej báze vzrástol o 2,5%, v 2. a 3. štvrtroku tohto roka stúpol zhodne len o 0,3% (vždy v priemere). V rozhodujúcej miere k tomu prispeli ceny v spracovateľskom priemysle, ktoré v 1. štvrtroku 2020 na medziročnej báze vzrástli o 1,6%, ale v 2. a 3. štvrtroku tohto roka už zaznamenali výrazný pokles o 3,0%, resp. o 2,9% (vždy v priemere).

Obr. 11

Zdroj: ŠÚ SR

Vplyv dopytových faktorov na pokles celkovej i jadrovej inflácie bol podobne ako v 2. štvrtroku 2020 viac-menej marginálny. Tzv. dopytová inflácia, ktorú NBS meria pomocou indexu cien obchodovateľných tovarov (bez pohonných hmôt) v kombinácii s indexom cien trhových služieb, síce tiež klesá, ale veľmi pomaly. Z 2,4% v 1. štvrtroku 2020 klesla na 2,1% v 3. štvrtroku tohto roka (vždy v priemere), čo znamená, že je stále vyššia ako celková, resp. jadrová inflácia. Súvisí to s cenami trhových služieb, ktoré na medziročnej báze rastú od začiatku tohto roka omnoho rýchlejšie ako ceny obchodovateľných tovarov (bez pohonných hmôt). Zatiaľ čo prvé z nich vzrástli v 3. štvrtroku tohto roka o 2,6%, druhé o 1,5% (vždy v priemere).

Tlak na rast spotrebiteľských cien bol aj v októbri veľmi nízky. Úhrnná hladina cien na spotrebiteľskom sa totiž oproti septembru zvýšila len o 0,1%, k čomu

prispeli najmä ceny vzdelávania a ceny potravín, ktoré na medzimesačnej báze stúpili o 0,6%, resp. o 0,3%. Medziročný rast cien obchodovateľných tovarov (bez pohonných hmôt) sa však napriek zdraženiu potravín spomalil z 1,7% v septembri na 1,6% v októbri. Rast cien trhových služieb sa však naopak zrýchlil z 2,3% v septembri na 2,6% v októbri, čím sa dopytová inflácia v rovnakom období zvýšila z 2,0% na 2,1%. Vzostup dopytovej inflácie mal dopad aj na celkovú infláciu, pretože stúpila z 1,4% v septembri na 1,6% v októbri.

Očakávame, že tlak na rast spotrebiteľských cien budú aj v posledných dvoch mesiacoch tohto roka generovať dopytové faktory, ale tlmiaci vplyv nákladových faktorov na ich rast by mal tiež pokračovať. Výsledky KSP za november tohto roka totiž signalizujú, že až v troch zo štyroch odvetví (okrem obchodu) je pokles výrobných cien v najbližších troch mesiacoch omnoho pravdepodobnejší ako ich rast (obr. 7 v Prílohe). Na základe uvedených predpokladov odhadujeme, že celková inflácia v posledných dvoch mesiacoch tohto roka mierne klesne a dosiahne zhodne 1,5%. Priemerná miera celkovej inflácie by v tom prípade dosiahla v tomto roku 1,9%, čo je o 0,1 p. b. menej ako sme odhadovali pred troma mesiacmi.

Ešte výraznejšie, dokonca až pod hranicu 1%, by mohla celková inflácia klesnúť začiatkom budúceho roka, a to najmä vďaka zníženiu regulovaných cien súvisiacich s bývaním (plynu, tepla a elektrickej energie), ktoré podľa medializovaných informácií pripravuje ÚRSO. Na druhej strane, vládou schválené zvýšenie dane z tabaku, ktoré bude účinné od februára 2021, tlak na rast celkovej inflácie zvýši. Odhadujeme, že celková inflácia dosiahne v marci 1,1% a priemerná miera celkovej inflácie v 1. štvrtroku 2021

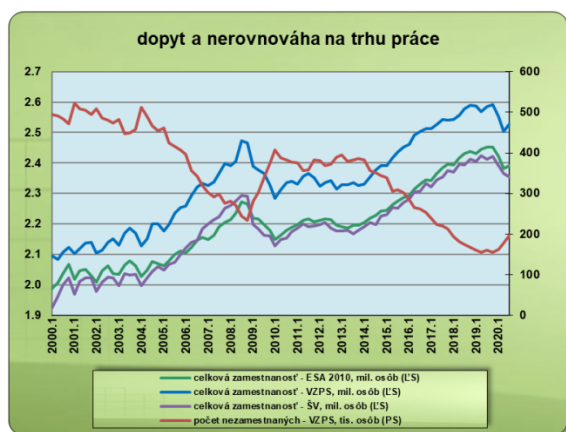
bude predstavovať 1,0%. Uvedené odhady celkovej inflácie je potrebné vnímať v kontexte viacerých obojstranných rizík (ceny potravín, cena ropy na svetovom trhu a ceny dovozu, výmenný kurz eura k USD, pretrvávajúci nesúlad medzi rastom súhrnnej produktivity práce a miezd na makroúrovni).

5 ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V HOSPODÁRSTVE

Vďaka tomu, že pokles výkonnosti hospodárstva bol v 3. štvrtroku tohto roka relatívne veľmi mierny, sa situácia z hľadiska dopytu na trhu práce oproti 2. štvrtroku 2020 nezhoršila. Pokles dopytu na trhu práce bol totiž na medzioročnej báze viac-menej rovnaký ako v 2. štvrtroku 2020, teda neprehlbil sa, dynamika rastu nezamestnanosti sa však napriek tomu aj v 3. štvrtroku tohto roka zrýchlila.

Pokles celkovej zamestnanosti v hospodárstve bol zaznamenaný podľa všetkých troch metodík (štatistické výkazníctvo (ŠV), VZPS a ESA 2010), ale relatívne najviac (o 2,5%) sa znížila podľa ESA 2010 (obr. 12 a 13). Pokles zamestnanosti a rast nezamestnanosti bol aj v 3. štvrtroku tohto roka tlmený opatreniami vlády na podporu udržania pracovných miest.

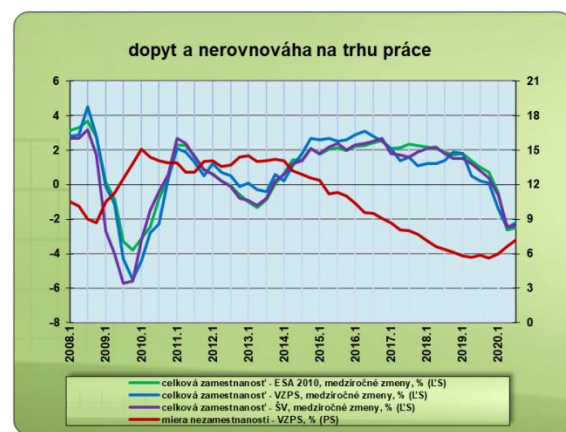
Obr. 12

Zdroj: ŠÚ SR

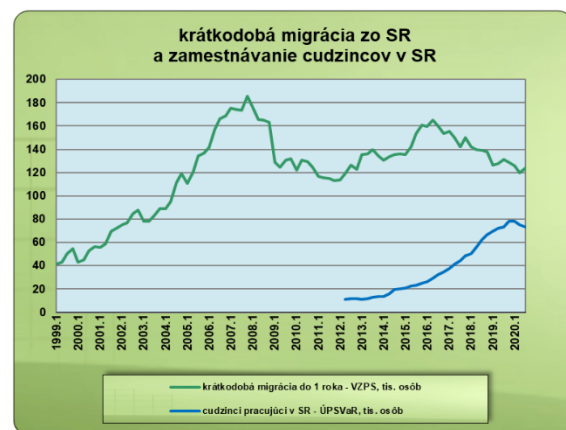
Podľa ŠV sa celková zamestnanosť v hospodárstve znížila v 3. štvrtroku tohto roka o 2,4% (cca o 58 tisíc osôb), podľa VZPS klesla o 2,2% (cca o 56 tisíc osôb). Pokles celkovej zamestnanosti podľa VZPS súvisí najmä s celkovou zamestnanosťou v domácom koncepte, ktorá poklesla o 2,0% (cca o 48 tisíc osôb), ale od 2. štvrtroku 2020 klesá aj počet krátkodobu migrujúcich za prácou do zahraničia (s pobytom do 1 roka)¹¹. Ich počet sa v 3. štvrtroku tohto roka medzioročne znížil o cca 7,5 tisíc osôb a predstavoval zhruba 124 tisíc osôb (obr. 14).

Obr. 13

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 14

Zdroj: ŠÚ SR, ÚPSVaR

¹¹ Podľa údajov ÚPSVaR klesá od 2. štvrtroku 2020 aj počet cudzincov, ktorí pracujú v SR. V 3. štvrtroku tohto roka ich pracovalo u nás cca 73 tisíc, čo je o 4,5 tisíc menej ako v 1. štvrtroku 2020, keď rast ich počtu kulminoval (obr. 14).

Pokles celkovej zamestnanosti v hospodárstve bol aj v 3. štvrťroku sprevádzaný rastom nezamestnanosti, ktorého dynamika sa zrýchlila. Nerovnováha na trhu práce sa teda oproti 2. štvrťroku 2020 zväčšila. Podľa metodiky VZPS vzrástol počet nezamestnaných osôb v 3. štvrťroku tohto roka medziročne cca o 35 tisíc a predstavoval cca 197 tisíc osôb, pričom miera nezamestnanosti sa zvýšila o 1,3 p. b. a dosiahla 7,2% (vždy v priemere).

Pokles celkovej zamestnanosti v hospodárstve, ku ktorému dochádza od začiatku tohto roka, je spôsobený poklesom dopytu po práci v súkromnom sektore. Vo verejnom sektore zamestnanosť na medziročnej báze naopak aj v tomto roku rastie, ale dynamika jej rastu sa spomaľuje. V 3. štvrťroku tohto roka zamestnanosť v súkromnom sektore klesla o 3,1% a činila cca 1864,2 tisíc osôb, vo verejnom sektore o 0,3% vzrástla a dosiahla cca 491 tisíc osôb (vždy v priemere podľa ŠV). Inak povedané, zatiaľ čo v súkromnom sektore oproti 3. štvrťroku 2019 vyše 59 tisíc pracovných miest zaniklo, vo verejnom sektore naopak zhruba 1,4 tisíc nových pracovných miest pribudlo.

V súkromnom sektore nebol pokles dopytu po práci ani v 3. štvrťroku tohto roka plošný. Napriek pandémie, zamestnanosť v tomto sektore stúpila opäť relatívne najviac v odborných a vedeckých činnostiach (o 5,7%) a v odvetví informácie a komunikácia (o 2,6%). Na druhej strane, relatívne najviac poklesla v stavebníctve (o 8,5%), v ubytovacích a stravovacích zariadeniach (o 7,6%) a priemysle (o 7,1%). Navyše, vo všetkých týchto troch odvetviach sa pokles zamestnanosti znovu prehĺbil. V absolútnom vyjadrení to znamená, že (aj) vplyvom pandémie zaniklo oproti 3. štvrťroku 2019 v priemysle cca 40 tisíc pracovných miest, v stavebníctve cca 15 tisíc pracovných

miest a v ubytovacích a stravovacích zariadeniach cca 5 tisíc pracovných miest.

K spomaleniu rastu zamestnanosti vo verejnom sektore prispeli všetky tri odvetvia, relatívne najviac odvetvie zdravotníctva, v ktorom zamestnanosť v 3. štvrťroku tohto roka mierne poklesla (o 0,2%). Vo verejnej správe (vrátane obrany) a vzdelávaní rast zamestnanosti pokračoval aj v 3. štvrťroku tohto roka (stúpila o 0,7%, resp. o 0,4%), ale dynamika jej rastu sa na medziročnej báze výrazne spomalila.

Očakávame, že pokles dopytu na trhu práce, ktorý začal v 1. štvrťroku 2020, bude pretrvávať aj v horizonte krátkodobej predikcie, avšak v 1. štvrťroku 2021 by sa mal čiastočne zmierniť. Rast nezamestnanosti by teda mal pokračovať, čím sa nerovnováha na trhu práce zvýši. Primárne to súvisí s relatívne slabšou výkonnosťou hospodárstva, ktorú odhadujeme v horizonte krátkodobej predikcie, ale takého očakávania možno podporiť aj ďalšími relevantnými ukazovateľmi, ktorých vývoj bol známy v čase aktualizácie krátkodobej predikcie.

Predovšetkým je to počet voľných pracovných, ktorý zaznamenal dvojciferný pokles aj v 3. štvrťroku tohto roka (podľa ŠV i Úradov práce dokonca zhodne o vyše 20%). Okrem toho, z výsledkov KSP za november vyplýva, že dopyt po práci by mal v najbližších troch mesiacoch vzrásť len v obchode, kým v priemysle, stavebníctve a službách je pravdepodobnejšie skôr oslabenie dopytu po práci (obr. 8 v Prílohe). Na druhej strane, podľa údajov ÚPSVaR počet evidovaných nezamestnaných v septembri a v októbri tohto roka na medzimesačnej báze mierne poklesol, čo zrejme do

značnej miery súvisí aj s opatreniami vlády na podporu udržania pracovných miest¹².

Na základe uvedených informácií odhadujeme, že celková zamestnanosť v hospodárstve v tomto roku medziročne poklesne o 2,0% podľa ŠV, resp. o 2,1% podľa VZPS. V metodike ŠV to predstavuje úbytok cca 48 tisíc pracovných miest, v metodike VZPS cca 53 tisíc pracovných miest (vždy v priemere). V dôsledku toho by mal počet nezamestnaných osôb podľa aktualizovaného odhadu medziročne vzrásť oproti roku 2019 zhruba o 26 tisíc osôb a dosiahnuť cca 184 tisíc, pričom miera nezamestnanosti by sa mala zvýšiť o 1,0 p. b. a dosiahnuť 6,8% (vždy v priemere podľa VZPS).

Odhad poklesu dopytu na trhu práce v roku 2020 sa síce javí ako relatívne veľký, možno však konštatovať, že odolnosť trhu práce voči poklesu výkonnosti hospodárstva bude v tomto roku silnejšia ako v krízovom roku 2009. Pokles celkovej zamestnanosti v hospodárstve a s tým súvisiaci nárast nezamestnanosti by totiž mal byť v tomto roku omnoho menší ako

v roku 2009, a to napriek tomu, že pokles výkonnosti hospodárstva by mal byť naopak relatívne hlbší ako v roku 2009. V roku 2009 totiž výkonnosť hospodárstva klesla o 5,5%, pričom celková zamestnanosť v hospodárstve sa znížila o 2,6% a miera nezamestnanosti stúpila o 2,5 percentuálneho bodu (podľa VZPS). Inak povedané, v krízovom roku 2009 zaniklo v hospodárstve zhruba 65 tisíc pracovných miest a počet nezamestnaných osôb stúpol cca o 70 tisíc (oproti roku 2008)

Pokles dopytu na trhu práce by mal pokračovať aj na začiatku budúceho roka. Na základe mierneho rastu výkonnosti hospodárstva, ktorý odhadujeme v 1. štvrtroku 2021, možno predpokladať, pokles celkovej zamestnanosti v hospodárstve sa zmierni. Odhadujeme, že celková zamestnanosť v hospodárstve poklesne v 1. štvrtroku 2021 o 1,5% podľa ŠV, resp. o 1,4% podľa VZPS. V súvislosti s tým by mal počet nezamestnaných zvýšiť cca na 205 tisíc osôb, pričom miera nezamestnanosti by mala vzrásť na 7,5% (podľa VZPS). Aktualizovaný odhad poklesu celkovej zamestnanosti v hospodárstve a rastu nezamestnanosti v horizonte krátkodobej predikcie je potrebné vnímať tiež v kontexte pretrvávajúcej neistoty ohľadom ďalšieho vývoja pandémie COVID-19.

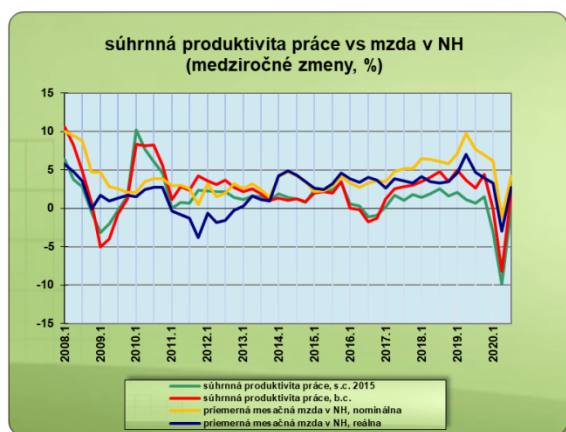
6 NOMINÁLNA A REÁLNA MZDA V HOSPODÁRSTVE

Disproporcia medzi vývojom súhrnnej produktivity práce a priemernej mesačnej nominálnej, resp. reálnej mzdy v hospodárstve, ktorá v 2. štvrtroku 2020 vzrástla na historické maximum, sa v 3. štvrtroku tohto roka výrazne zmenšila (obr. 15). Došlo k tomu najmä vďaka obnoveniu rastu súhrnnej produktivity práce v bežných cenách, ktorá po prepade

¹² Pokles počtu krátkodobo nezamestnaných osôb (do 12 mesiacov) prevážil vplyv počtu dlhodobo nezamestnaných osôb (nad 12 mesiacov), ktorý v septembri aj októbri pokračoval v raste. Z údajov ÚPSVaR okrem toho vyplýva, že v októbri existovalo cca 75 tisíc voľných pracovných miest. Z nich bolo zhruba 52 tisíc na západnom Slovensku, približne 14 tisíc na strednom Slovensku a cca 9 tisíc na východnom Slovensku. Z hľadiska počtu voľných pracovných miest, ktoré pripadajú na jedného nezamestnaného, je situácia stále najlepšia v Bratislavskom kraji, v ktorom počet voľných pracovných miest prevyšuje počet uchádzačov o zamestnanie. Pre porovnanie kým v októbri 2019 pripadalo na 2 nezamestnaných 5 voľných pracovných miest, v októbri 2020 pripadalo na 1 nezamestnaného už len 1 voľné pracovné miesto. V ostatných krajoch SR je situácia opačná, teda počet uchádzačov o zamestnanie prevyšuje počet voľných pracovných miest. Najhoršia situácia je v Košickom kraji kde na jedno voľné pracovné miesto pripadá 11 nezamestnaných osôb.

o 8,2% v 2. štvrtroku 2020 vzrástla v 3. štvrtroku tohto roka o 2,2%. Rast priemernej mesačnej nominálnej mzdy v hospodárstve sa tiež obnovil, keď po historicky prvom poklese v 2. štvrtroku 2020 o 1,2% stúpila v 3. štvrtroku tohto roka o 4,2% a dosiahla 1113 €. K výraznému zmenšeniu disproportionie došlo v 3. štvrtroku tohto roka aj v reálnom vyjadrení vývoja týchto dvoch ukazovateľov.

Obr. 15

Zdroj: ŠÚ SR

K rastu priemernej mesačnej nominálnej mzdy v 3. štvrtroku tohto roka prispel súkromný sektor aj verejný sektor, ale vplyv verejného sektora bol relatívne silnejší. V súkromnom sektore jej úroveň vzrástla o 2,6% a dosiahla 1069 €, vo verejnom sektore stúpila o 9,2% a činila 1280 €. Pokles priemernej mesačnej nominálnej mzdy v súkromnom sektore, ako aj výrazné spomalenie jej rastu vo verejnom sektore, ku ktorým došlo v 2. štvrtroku 2020, boli teda prechodné javy.

K obnoveniu rastu nominálnej mzdy v súkromnom sektore prispeli v 3. štvrtroku tohto roka diferencovanou mierou všetky odvetvia. V každom z nich sa však dynamika rastu nominálnej mzdy na medziročnej báze spomalila, v dôsledku čoho reálna mzda vo viacerých z nich poklesla. V priemysle, stavebníctve a poľnohospodárstve bol rast nominálnej mzdy v 3. štvrtroku tohto roka v porovnaní

úrovňou inflácie (1,5%) vyšší. Vo všetkých troch bol však rast nominálnej mzdy sprevádzaný vysokým poklesom zamestnanosti. Relatívne najviac stúpila nominálna mzda v 3. štvrtroku tohto roka v odvetví odborných činností (o 6,1%), pričom jej rast bol sprevádzaný aj vysokým rastom zamestnanosti v tomto odvetví.

Vo verejnom sektore bol rast nominálnej mzdy aj v 3. štvrtroku tohto roka plošný a výrazne sa zrýchlil (oproti 2. štvrtroku 2020). Vo verejnej správe (vrátane obrany) a vzdelávaní sa medziročne zvýšila o vyše 10% a dosiahla 1598 €, resp. 1081 €. V zdravotníctve stúpila o 6,7% a činila 1196 €. Vo vzdelávaní je teda nominálna mzda stále nižšia ako priemerná mesačná nominálna mzda v celom hospodárstve.

Aktualizovaný odhad poklesu výkonnosti hospodárstva, rastu úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve a poklesu celkovej zamestnanosti v hospodárstve (podľa ŠV), ktorý odhadujeme v tomto roku, implicitne znamená, že súhrnná produktivita práce by v roku 2020 poklesla o 1,9% v bežných cenách, resp. o 4,1% v stálych cenách (vždy v priemere). Ide o poklesy, ktoré sa od odhadov spred troch mesiacov (pokles o 2,2%, resp. o 4,3%) odlišujú len minimálne.

Aktualizovaný odhad rastu priemernej mesačnej nominálnej mzdy v hospodárstve v tomto roku sme korigovali smerom nahor, pretože v 3. štvrtroku tohto roka vzrástla viac ako sme odhadovali pred tromi mesiacmi. Priemerná mesačná nominálna mzda v hospodárstve by mala oproti roku 2019 vzrásť o 3,1% a dosiahnuť 1126 € (v priemere). Vzhľadom na priemernú mieru inflácie, ktorú odhadujeme pre tento rok (1,9%), by teda reálna mzda v hospodárstve vzrástla o 1,2% (v priemere). Disproporcia vývoja súhrnnej produktivity práce a nominálnej mzdy v hospodárstve

by teda mala byť väčšia ako sme odhadovali pred tromi mesiacmi.

Odhad rastu výkonnosti hospodárstva, úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve a poklesu celkovej zamestnanosti v hospodárstve (podľa ŠV), ktorý odhadujeme v 1. štvrtroku 2021, implicitne znamená, že súhrnná produktivita práce by vzrástla o 5,8% v bežných cenách, resp. o 4,3% v stálych cenách. Tým vzniká relatívne veľký priestor pre rast nominálnej mzdy v hospodárstve. Avšak hlavne na základe stále vysokej miery neistoty ohľadom ďalšieho vývoja pandémie očakávame, že rast nominálnej mzdy bude nižší ako rast súhrnnej produktivity práce. Odhadujeme, že priemerná mesačná nominálna mzda v hospodárstve vzrastie v 1. štvrtroku 2021 o 2,6% a dosiahne 1114€, čo vzhľadom na odhad priemernej inflácie (1,0%) v tom istom štvrtroku znamená, že reálna mzda v hospodárstve stúpne o 1,6%. Disproporcia medzi vývojom súhrnnej produktivity práce a vývojom miezd na makroúrovni, ktorej začiatok siaha do roku 2015, by teda zanikla.

Kontakt:

Ján Haluška // haluska@infostat.sk

Branislav Pristáč // pristac@infostat.sk

7 PRÍLOHA

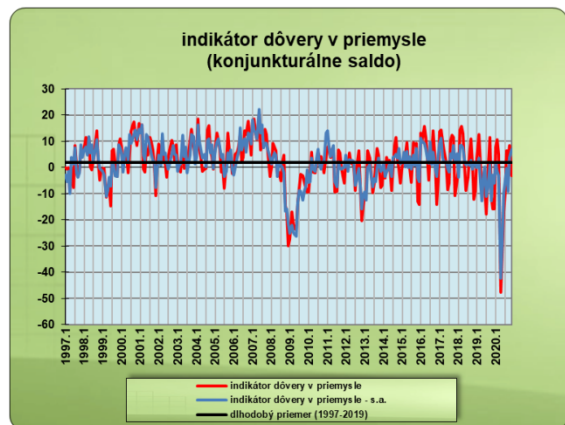
Vývoj kľúčových ukazovateľov konjunkturálnych prieskumov a spotrebiteľského barometra

Obr. 1

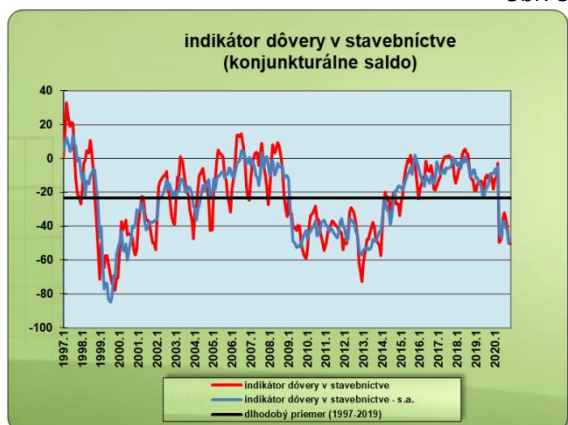
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 2

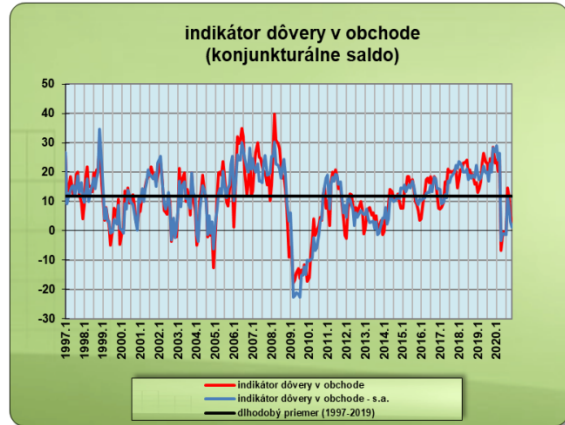
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 3

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 4

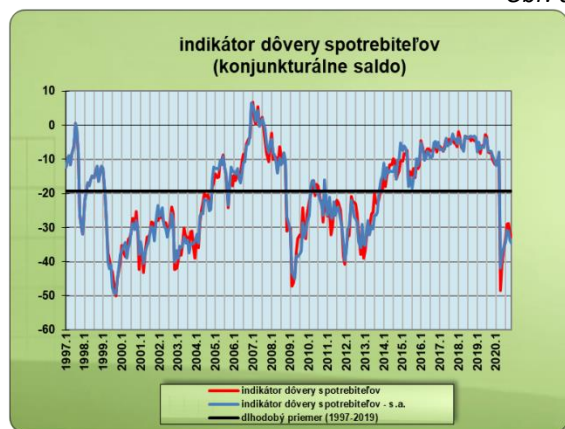
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 5

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 6

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 7

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 8

Zdroj: ŠÚ SR

Aktualizovaná prognóza vývoja vybraných ukazovateľov na rok 2020 a prognóza na 1. štvrťrok 2021

Ukazovateľ	1. - 3. štvrťrok 2020		Prognóza - INFOSTAT			
			rok 2020		1. štvrťrok 2021	
	absolútne	index <u>1.-3.Q 2020</u> 1.-3.Q 2019	absolútne	index <u>2020</u> 2019	absolútne	index <u>1.Q 2021</u> 1.Q 2020
Hrubý domáci produkt (mld €) ¹⁾	67.0236	94.0	90.2851	94.0	22.3645	102.8
Výberové zisťovanie pracovných síl						
pracujúci (tis. osôb)	2 528.7	98.0	2 530.6	97.9	2 517.8	98.6
miera nezamestnanosti (%) ²⁾	6.6	x	6.8	x	7.5	x
počet nezamestnaných (tis. osôb)	178.7	112.6	184.1	116.7	205.4	127.1
Priemerný počet zamestnaných osôb v hospodárstve (tis. osôb)	2 370.4	98.2	2 368.3	98.0	2 354.7	98.5
Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva (€)	1 096	103.1	1 127	103.2	1 114	102.6
Index reálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva	x	100.9	x	101.2	x	101.6
Miera inflácie (%)						
posledný mesiac obdobia	x	1.4 ³⁾	x	1.5 ⁴⁾	x	1.1 ⁵⁾
v priemere za obdobie	x	2.1 ⁶⁾	x	1.9 ⁷⁾	x	1.0 ⁸⁾

¹⁾ metóda ESA 2010; predbežné údaje, absolútne hodnoty sú v bežných cenách, indexy sú zo stálych cien vypočítaných reťazením objemov s použitím referenčného roka 2015

²⁾ v stĺpcoch Prognóza - INFOSTAT na rok 2020 a 1. štvrťrok 2021 je miera nezamestnanosti

³⁾ v septembri 2020 oproti septembru 2019

⁴⁾ v decembri 2020 oproti decembru 2019

⁵⁾ v marci 2021 oproti marcu 2020

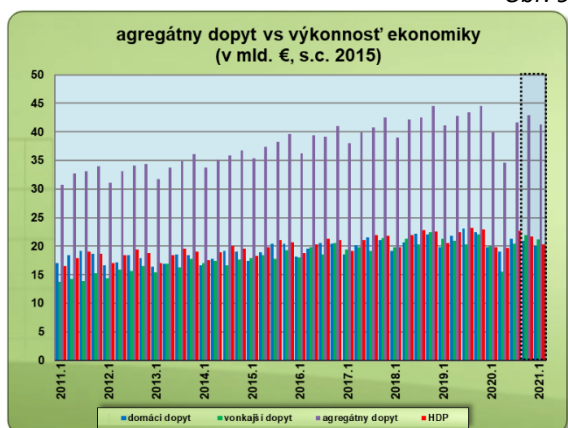
⁶⁾ v priemere za 1. - 3. štvrťrok 2020 oproti 1. - 3. štvrťroku 2019

⁷⁾ v priemere za rok 2020 oproti roku 2019

⁸⁾ v priemere za 1. štvrťrok 2021 oproti 1. štvrťroku 2020

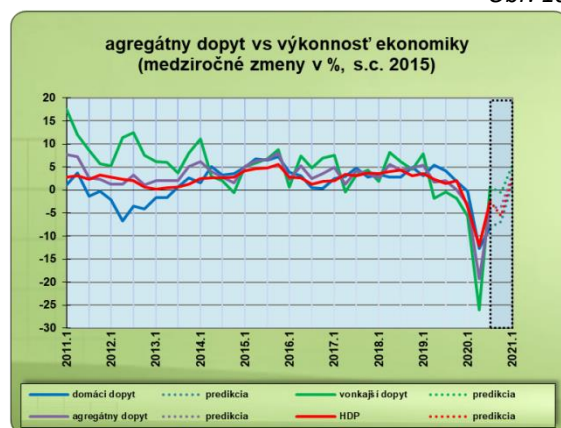
Prognóza vývoja vybraných ukazovateľov na rok 2020 a 1. štvrťrok 2021

Obr. 9

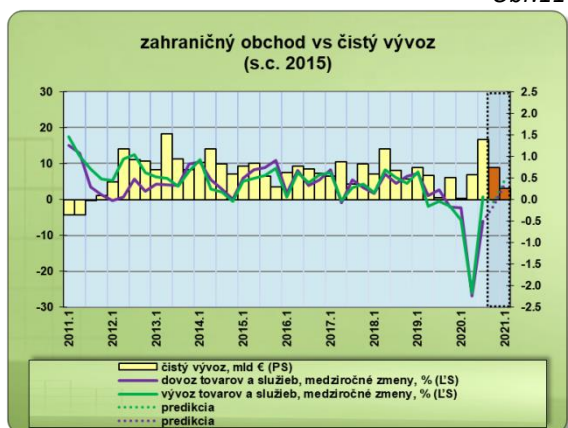
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 10

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 11

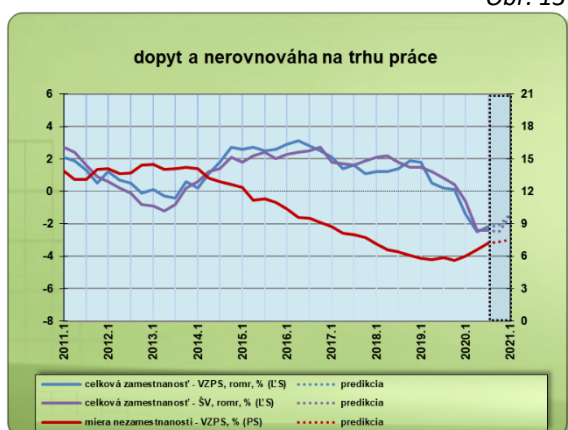
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 12

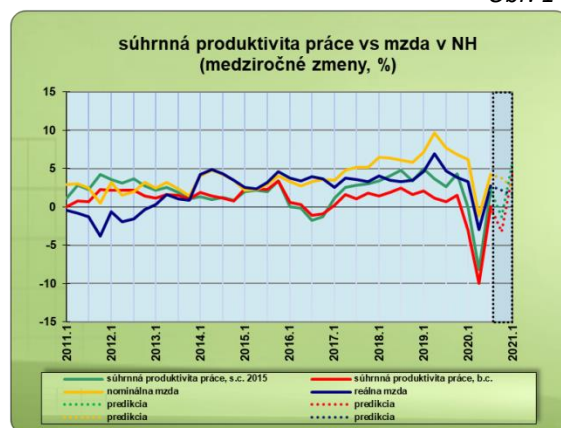
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 13

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 14

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Vydal: INFOSTAT
Inštitút informatiky a štatistiky,
Leškova 16
817 95 Bratislava 15

Kategória publikácie: GHG

Vedúci redaktor: Ing. Ján Haluška, PhD.

Počet strán: 24

Počet výtlačkov: ---

ISSN: 2454-0773

3.GHG.2.16 - 906/2020
